

УДК 347.952.8

С.М. ГРУДНИЦЬКА, д-р юрид. наук, професор
Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Київ

С.В. МІНЬКОВСЬКИЙ, суддя Господарського суду Харківської області, м. Харків

ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ РОЗПОРЯДЖЕННЯ МАЙНОМ БОРЖНИКА У ПРОЦЕДУРІ БАНКРУТСТВА

Ключові слова: процедура банкрутства, відновлення платоспроможності боржника, розпорядження майном боржника, комітет кредиторів, збори кредиторів, суб'єкт організаційно-господарських повноважень.

Здійснено наукову розробку теоретичних і практичних питань розпорядження майном боржника у процедурі банкрутства, відповідних пропозицій з удосконалення законодавства. Виявлено правову природу зборів кредиторів як публічного суб'єкта організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання-боржника і комітету кредиторів як уповноваженого органу цього суб'єкта, що зумовлює публічно-правове регулювання їх правового статусу, направлене на узгодження й захист приватних і публічних інтересів. На цій основі сформульовано низку пропозицій, реалізація яких здатна створити додаткові важелі для відновлення платоспроможності боржників, щодо яких розпочато судову процедуру у справі про банкрутство — розпорядження майном боржника.

Підвищена увага держави до регулювання відносин неспроможності (банкрутства) є загальносвітовою тенденцією. Зазнавши протягом історичного розвитку суттєвої трансформації, інститут банкрутства використовується як індикатор рівня розвитку й організації національної економіки та сприяє очищенню економічного простору від суб'єктів, які неефективно господарюють. Разом із тим наявність судових процедур банкрутства як головного механізму відновлення платоспроможності суб'єкта господарювання-боржника та задоволення вимог його кредиторів створює і практичні проблеми у відносинах банкрутства, які недобросовісні боржники та окремі кредитори використовують як інструмент перерозподілу власності, рейдерства та уникнення від проведення розрахунків з кредиторами, що впливає на економічну систему країни в цілому, знижуючи інвестиційну привабливість національної економіки. Нерідко передбачених важелів правового регулювання виявляється недостатньо для того, щоб реально забезпечити своєчасне відновлення платоспроможності боржника, від чого часто страждають й інтереси кредиторів. Зокрема, аналіз чинного законодавства і практики його застосування свідчить про необхідність розширення можливої участі заінтересованих осіб у процесі балансування приватних і публічних інтересів у процедурі розпорядження майном боржника. Невеликі суб'єкти господарювання, навпаки, переобтяжені законодавчими вимогами щодо процедури розпорядження майном боржника і мають потребу в її спрощенні.

У процесі застосування Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі —

Закону про банкрутство) [1] виявилось, що нормативна база, яка регулює розпорядження майном боржника як судову процедуру банкрутства, потребує вдосконалення, оскільки не створює достатніх умов для захисту майнових інтересів конкурсних, поточних і заставних кредиторів, а для боржника за допомогою системи заходів з нагляду та контролю не створює правових підстав для подальшого відновлення його платоспроможності. Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 22.12.2011, який почав діяти з 19.01.2013, Закон про банкрутство було викладено у новій редакції, в якій не всі проблемні питання було остаточно вирішено. Так, механізм побудови правових норм судової процедури розпорядження майном боржника, визначений Законом про банкрутство, викликає загалом у сторін і учасників провадження у справі про банкрутство нерозуміння мети призначення цієї процедури, її основних функцій та особливостей, що є істотною перешкодою для її ефективного застосування. Наразі законотворча діяльність щодо вдосконалення правового регулювання відносин банкрутства є активною, але, на жаль, недостатньо супроводжується науковою розробкою правового змісту нормативного матеріалу і єдиною судовою практикою правозастосування Закону про банкрутство. Значущість наукових досліджень відповідної групи відносин багаторазово зростає, якщо брати до уваги те, що інститут банкрутства формувався на стику приватного і публічного права, в якому дуже тісно переплелися суспільний інтерес і приватна заінтересованість окремих суб'єктів господарювання, а також матеріальні і процесуальні норми.

На сьогодні фундаментальних наукових досліджень у галузі вітчизняного права, що присвячені проблемам банкрутства, багато. Питанням банкрутства присвячено ґрунтовні роботи Р.Г. Афанасьєва, О.М. Бірюкова, І.О. Вечірко, В.В. Джуня, В.А. Малиги, Б.М. Полякова, В.В. Радзивилук, М.І. Тітова [2—9]. Проте більшість робіт вказаних авторів ґрунтується на проведенні теоретико-прикладного аналізу загальних правових проблем банкрутства (неспроможності) та шляхів їх розв'язання. Разом із тим комплексного наукового дослідження розпорядження майном боржника, як судової

процедури банкрутства, у справі про банкрутство не здійснювалося.

Метою цієї роботи є наукова розробка теоретичних і практичних питань розпорядження майном боржника у процедурі банкрутства і відповідних пропозицій з удосконалення законодавства.

Інститут розпорядження майном у відносинах банкрутства за своєю суттю був одним зі способів захисту конкурсних кредиторів від втрати, псування і можливості розпорядження боржником своїм майном всупереч інтересам кредиторів. Історичний огляд становлення цього інституту дозволяє виокремити декілька етапів його формування у відносинах банкрутства.

На першому етапі (X—XVI ст.) відбулося відокремлення процесу майнових стягнень від стягнень на особу боржника, започаткування контролю органів публічної влади шляхом встановлення переліку мір впливу і попереджувальних заходів (охоронних, захисних), направлених на акумулювання належних боржнику активів для подальшого задоволення вимог кредиторів.

На другому етапі (XVI—XVIII ст.) законодавець врегулював безсистемні відносини між кредитором і боржником, пов'язані з банкрутством, через спеціальні статuti (уложення) з метою охорони торгового (комерційного) кредиту, запобігання приховування боржником його активів від сплати боргів і створення підстав рівномірного розподілу майна боржника між кредиторами, що відповідало загальносуспільній потребі. Вказане здійснювалося у вигляді тимчасового управління й охорони майна боржника під наглядом (контролем) його кредиторів або за допомогою уповноваженої особи для забезпечення прав кредиторів на майно боржника.

На третьому етапі (XIX ст. — по цей час) формується правове підґрунтя для захисту публічних інтересів у відносинах банкрутства. Вже у дореволюційному законодавстві про неспроможність адміністрація з торгових справ (примусова або формальна), яка застосовувалася для відновлення торговельних справ боржника, мала спільні риси із сучасною судовою процедурою розпорядження майном боржника в частині дій з управління і розпорядження майном боржника та його ефективного використання, застосування заходів, направлених

на відновлення справ боржника, створення основ захисту публічних інтересів у сфері приватних торговельних відносин.

Для централізованої планової економіки СРСР була характерна підпорядкованість норм законодавства про неспроможність (банкрутство) загальногосподарському інтересу. Нечисленні положення про неспроможність існують тільки протягом певного часу (а саме за часів НЕПу), а в законодавстві часів радянської економіки вони відсутні, як і відсутній правовий механізм з нагляду та контролю за розпорядженням майном боржника.

У незалежній Україні з прийняттям Закону «Про банкрутство» від 14.05.1992 № 2344-ХІІ розпочалося відродження інституту банкрутства, який спочатку мав прокредиторську направленість, потім було продекларовано перехід до продебіторської моделі. З розвитком вітчизняного законодавства про неспроможність було прийнято Закон про банкрутство в новій редакції від 22.12.2011. До характерних особливостей поточного періоду належить орієнтація на відновлення платоспроможності боржника і збереження боржника як суб'єкта господарювання у процесі досягнення балансу інтересів сторін (боржника і кредиторів) у справі про банкрутство. Вказане говорить про нейтральну направленість моделі правового регулювання банкрутства в державі, що дозволяє в межах реалізації процедури розпорядження майном боржника виявити характер фінансових труднощів, які існують у боржника, встановити необхідні підстави для їх подолання, а також забезпечити інтереси кредиторів і права боржника. Проте нинішня модель правового регулювання відносин банкрутства може бути розцінена як нейтральна з тих позицій, що передбачених важелів правового регулювання недостатньо для того, щоб реально забезпечити своєчасне відновлення платоспроможності боржника, від чого часто страждають і інтереси кредиторів, що свідчить про потребу розвитку законодавства у необхідному напрямку.

Судова процедура розпорядження майном у справах про банкрутство була запроваджена у зв'язку з переходом від прокредиторської до продебіторської моделі правового регулювання відносин банкрутства в Україні. Фактично метою судової процедури розпорядження майном боржника у справі про банкрутство

стає контроль, що здійснюється в тому числі засобами активного нагляду (спостереження) за господарською діяльністю в частині управління й розпорядження боржником та його майном, що реалізується розпорядником майна боржника та контролюється судом, для забезпечення збереження й ефективного використання майнових активів боржника, проведення аналізу його фінансового становища та визначення правових підстав для подальшого застосування оптимальної судової процедури банкрутства (санації, мирової угоди або ліквідації) до боржника. Варто підкреслити необхідність акцентування мети на забезпеченні відновлення платоспроможності боржника та відповідне посилення правового впливу на процес розпорядження майном боржника за допомогою додаткових важелів забезпечення досягнення цієї мети.

До основних функцій судової процедури розпорядження майном боржника належать регулятивна, контрольна-наглядова, забезпечувальна й аналітична. Зазначені функції упорядковують матеріальні та процесуальні правовідносини між сторонами та учасниками процедури, забезпечуючи захист інтересів кредиторів і права боржника.

Особливостями процедури розпорядження майном боржника є: обов'язковість введення процедури розпорядження майном боржника, наявність мораторію на задоволення вимог кредиторів, що визначає підстави участі й обліку грошових зобов'язань кредиторів до боржника, спеціальний порядок здійснення господарської діяльності боржником, наявність незацікавленої фізичної особи (розпорядника майна боржника), наявність граничного строку щодо вимог кредиторів, які подають заяви з грошовими вимогами до боржника. Зазначені особливості у своїй сукупності створюють відмінності від судових процедур санації та ліквідації.

Забезпечення балансу прав та інтересів сторін у процедурі розпорядження майном боржника вимагає посилення правового захисту боржника у цій процедурі. Натомість таку «продебіторську» спрямованість законодавства про банкрутство доцільно застосовувати лише до великих і середніх підприємств в Україні. Щодо суб'єктів малого підприємництва застосування продебіторської моделі часто виявляється економічно необґрунтованим.

З урахуванням цього пропонується передбачити у законодавстві, що на вимогу кредиторів суд може прийняти рішення про застосування щодо таких суб'єктів прокредиторської моделі з урахуванням економічного обґрунтування.

Необхідним є обов'язкове застосування процедури розпорядження майном до боржників — фізичних осіб-підприємців, а також до суб'єктів некомерційного (неприбуткового) господарювання в разі, якщо неприбуткова діяльність суб'єкта некомерційного господарювання набуває характеру підприємницької діяльності (систематичність, отримання доходу), що створить єдиний процедурний порядок провадження у справах про банкрутство для представників однієї групи економічних відносин.

Аналіз норм Закону про банкрутство засвідчує, що у процедурі розпорядження майном боржника кредиторів можна поділити на «конкурсних» і «неконкурсних». Натомість поняття «кредитор» у процедурі розпорядження майном боржника використовується для охоплення лише наявних конкурсних кредиторів (юридичних і фізичних осіб) боржника суб'єктів приватного та публічного права, вимоги яких не забезпечені заставою майна боржника, інші кредитори залишаються за межами цього поняття. У процедурі розпорядження майном боржника поняття «кредитор» безпосередньо пов'язано з наявністю грошового зобов'язання, обсяг прав кредитора прямо пов'язаний з часом виникнення грошових зобов'язань та соціальною значущістю публічних інтересів, що захищаються державою. До «неконкурсних» кредиторів належать кредитори (забезпечені, поточні), які не беруть участь у конкурсній вимог кредиторів, відомості щодо яких вносяться розпорядником майна у процедурі розпорядження майном до реєстру вимог кредиторів окремо, вимоги таких кредиторів погашаються в ліквідаційній процедурі у шосту чергу. Доцільним буде застосування поняття «неконкурсного» кредитора в Законі про банкрутство для визначення правових підстав участі поточних, заставних, кредиторів шостої черги у процедурі розпорядження майном боржника, у зв'язку з чим пропонується внести відповідне доповнення до ст. 1 Закону про банкрутство. Зазначене створить єдність у правозастосуванні норм Закону про банкрутство, допоможе вірно визначати правовий статус

такої групи кредиторів у справі про банкрутство порівняно з конкурсними кредиторами.

Доцільним також видається внесення доповнення до ч. 1 ст. 78 Закону про банкрутство, а саме: пропонується визначити серед інших учасників мирової угоди поточних кредиторів, що створить підстави для задоволення вимог таких кредиторів у справі про банкрутство та розширить можливості застосування норм розділу V «Мирова угода» до «неконкурсних» кредиторів.

У разі загрози неплатоспроможності боржник не обмежений правом у підтвердження такої загрози подати до суду документи у вигляді невиконаних договірних і фінансових зобов'язань перед кредиторами, у зв'язку з чим пропонується доповнити ч. 5 ст. 11 Закону про банкрутство нормою, згідно з якою боржник подає заяву при загрозі його неплатоспроможності не тільки за наявності безспірних вимог кредиторів, але і за наявності невиконаних договірних або фінансових зобов'язань перед кредиторами.

Надання права тільки окремим конкурсним кредиторам та арбітражному керуючому звертатися із заявою про визнання недійсними правочинів (договорів) і спростування майнових дій у процедурі розпорядження майном вважаємо недоцільним, оскільки за цієї процедури боржник продовжує здійснення господарської діяльності та є активним учасником цього провадження. З огляду на це пропонується закріпити право на подання такої заяви до суду за керівником або іншою уповноваженою особою боржника, у зв'язку з чим внести відповідні зміни до ч. 1 ст. 20 Закону про банкрутство й уточнити компетенцію боржника.

У разі порушення справи про банкрутство та введення процедури розпорядження майном боржника необхідно передбачити право боржників на державну підтримку у вигляді надання податкових пільг, звільнення від оподаткування, надання податкового кредиту, конвертації податкових зобов'язань у державні інвестиції тощо з урахуванням економічних обґрунтувань на умовах державного контролю за ефективністю господарської діяльності, що створить додаткові підстави для відновлення фінансового становища боржників. Треба звернути увагу на необхідність формування єдиного підходу до визначення кола боржників — суб'єктів банкрутства з метою охоплен-

ня процедурою розпорядження майном всіх неплатоспроможних суб'єктів господарювання з урахуванням поділу господарської діяльності на комерційну і некомерційну, що необхідне для забезпечення рівних прав суб'єктів господарювання, у т. ч. це дасть можливість створити однакові правові підстави застосування до суб'єктів некомерційного господарювання судової процедури розпорядження майном боржника у випадках, передбачених законом.

Розпорядник майном боржника у справі про банкрутство має самостійну правосуб'єктність, оскільки як фізична особа є суб'єктом незалежної професійної діяльності і може бути прирівняний до службової особи підприємства боржника лише у випадках, прямо передбачених законом. Розпорядник майном боржника є уповноваженою державою самозайнятою службовою особою, яка виконує функції з контролю та нагляду за діяльністю органів управління суб'єкта підприємницької діяльності — боржника щодо розпорядження майновими активами в інтересах його кредиторів і боржника, не втручаючись в оперативно-господарську діяльність останнього, крім випадків, передбачених законом. Для практичної реалізації його повноважень запропоновано ввести в Закон про банкрутство норму, що надає розпоряднику майном боржника право звертатися до господарського суду, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, із заявами про визнання правочинів недійсними, що укладені органами управління боржника без згоди з розпорядником майном боржника, і спростовувати юридично значимі майнові дії боржника, що вчинені без погодження з ним.

Запропонований законодавцем механізм автоматичного відбору кандидатів на призначення розпорядника майном боржника у справах про банкрутство не забезпечує формування дійсно кваліфікаційного і якісного складу антикризових керуючих з високим рівнем професійних і моральних якостей для підприємств, що мають відповідну специфіку виробничої діяльності, особливий правовий статус (особливо небезпечні підприємства), іншу специфіку. Для вирішення цього питання пропонується внести зміни до ч. 1 ст. 97 Закону про банкрутство, встановивши додаткові фахові вимоги до кандидатури розпорядників майном боржника: наявність освіти за спеціальністю, що відповідає сфері діяльності борж-

ника, стажу роботи на керівних посадах у відповідній галузі економіки, значущість підприємства-боржника для держави і суспільства.

Незалежність арбітражного керуючого у справі про банкрутство напряму пов'язана з його незаангажованістю щодо наслідків провадження процедури розпорядження майном боржника, у зв'язку з чим арбітражними керуючими не повинні призначатися також особи, які мають конфлікт інтересів. У зв'язку з цим пропонується визначити у глосарії Закону про банкрутство поняття «конфлікт інтересів» і внести зміни до п. 1 ч. 2 ст. 114 Закону про банкрутство, зазначивши, що розпорядником майном боржника не можуть бути призначені арбітражні керуючі, які є особисто зацікавленими й мають конфлікт інтересів у цій справі.

Оплата грошової винагороди розпоряднику майна боржника шляхом її авансування кредитором-ініціатором або боржником і виплата її арбітражному керуючому через депозит нотаріуса створює особисту заінтересованість і пряму залежність розпорядника майном боржника від учасників провадження у справі про банкрутство, а також збільшує витрати у цій процедурі. Для вирішення цього питання пропонується внести зміни до абз. 3 ч. 2 ст. 115 Закону про банкрутство, зазначивши, що джерелом оплати грошової винагороди розпоряднику майном боржника є кошти, що одержані від продажу конкурсної маси боржника, або кошти кредиторів, які акумулюються у створеному фонді кредиторів, і що виплачується ця грошова винагорода за рішенням комітету кредиторів.

Необхідно вказати, що ні Законом про банкрутство, ні іншими нормативними документами не визначено істотних умов добровільного страхування цивільно-правової відповідальності розпорядника майном боржника. У зв'язку з цим пропонується закріпити порядок і умови страхування професійної діяльності розпорядника майном боржника у ч. 4 ст. 110 Закону про банкрутство, що значно підвищило б рівень ефективності праці арбітражних керуючих і зробило можливим реальне відшкодування збитків, заподіяних неправомірною роботою арбітражного керуючого.

Правова природа зборів кредиторів і комітету кредиторів у процедурі розпорядження майном боржника як публічних суб'єктів ор-

ганізаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання-боржника зумовлює публічно-правове регулювання їх правового статусу, направлене на узгодження та захист приватних і публічних інтересів у справі про банкрутство. Акцентуємо увагу на подібності правової природи зборів кредиторів і загальних зборів акціонерів (учасників), що обумовлює певну подібність у порядку скликання, проведення, прийняття рішень зборами кредиторів боржника і загальними зборами акціонерів (учасників), у зв'язку з чим запропоновано закріпити право при організації та прийнятті рішень повноважними зборами кредиторів використовувати досвід законодавчого регулювання, передбаченого щодо загальних зборів акціонерів, що створить підстави, які гарантують належний захист інтересів усіх конкурсних кредиторів у ході ухвалення рішень зборами кредиторів і комітетом кредиторів.

Базовим принципом, на якому будуються взаємовідносини між конкурсними кредиторами на зборах кредиторів або комітеті кредиторів, є прийняття рішень з процедурних питань більшістю голосів кредиторів. У цьому яскраво відображається публічно-правова природа процедури розпорядження майном боржника, що створює основні засади формування єдиної думки кредиторів з метою визначення єдиного порядку щодо можливості відновлення платоспроможності боржника або його ліквідації.

При формуванні комітету кредиторів кредитор, що має двадцять п'ять і більше відсотків голосів, автоматично включається до складу комітету кредиторів. Проте такий кредитор може створювати підстави, які можуть блокувати проведення перших і наступних зборів кредиторів. У зв'язку з чим пропонується внести зміни до ч. 2 ст. 26 Закону про банкрутство, передбачивши виняток з дії цієї норми для випадків, коли кредитор систематично (два та більше разів) не бере участь у перших або чергових зборах кредиторів, блокуючи їх проведення.

Важливо, що принцип публічності при прийнятті рішень повноважними зборами конкурсних кредиторів не гарантує дрібним кредиторам реальних важелів впливу на хід цієї процедури у ході ухвалення рішень і не завжди забезпечує винесення достатньо обґрунтованого рішення щодо подальшої процедури бан-

крутства. З огляду на це пропонується з урахуванням зарубіжного досвіду [10] поділити кредиторів боржника на класи, в яких будуть об'єднані однорідні вимоги конкурсних кредиторів, залежно від суми їхніх вимог до боржника. Вважається, що клас проголосував за те чи інше рішення, коли за нього віддало голоси більше половини кредиторів класу.

Заслуговує на увагу думка вчених, які обґрунтовують, що положення чинного Закону про банкрутство не надають право визнавати недійсними рішення зборів кредиторів і комітету кредиторів, проте необхідно повною мірою створити реальні важелі задля запобігання недобросовісним діям учасників відносин неплатоспроможності. Для реалізації цього пропонується включити до ч. 9 ст. 26 Закону про банкрутство абзац 2 наступного змісту: «Заперечення учасників провадження на рішення зборів кредиторів (комітету кредиторів) розглядаються судом, якщо представлені докази свідчать, що допущені порушення були істотними і створюють підстави для проведення повторних зборів кредиторів або комітету кредиторів».

Також потребує розгляду питання ефективності участі у процедурі розпорядження майном боржника власника майна (органу, уповноваженого управляти майном боржника), Фонду державного майна України, Державного органу з питань банкрутства, представника органу місцевого самоврядування, представника працівників боржника, уповноваженої особи акціонерів або учасників товариства з обмеженою чи додатковою відповідальністю. Отриманими повноваженнями учасника у справі про банкрутство вищезазначені суб'єкти користуються не в достатньому і не в повному обсязі. Таке ставлення пов'язане з відсутністю практичного досвіду щодо реалізації окремої процедури розпорядження майном боржника, а також важелів реального впливу на прийняття рішень щодо боржника і необхідного правового механізму на місцевому й державному рівнях, спрямованого на відновлення платоспроможності боржників державного і приватного сектору економіки.

Зростання суспільної значущості Закону про банкрутство як засобу стратегічного регулювання економіки визначає, що у процедурі розпорядження майном боржника керівник боржника і прокурор відіграють важливу роль.

Найбільш чітко публічний аспект інституту неспроможності виявляється при регулюванні правовідносин між боржником і його кредитором, ступінь правової захищеності яких у справі про банкрутство істотно вищий, ніж боржника, що призводить до необхідності посилення захисту інтересів боржника, держави або громадянина у справі про банкрутство. У зв'язку із зазначеним пропонується внесення змін до ст. 1 Закону про банкрутство та визначення учасниками провадження у справі про банкрутство прокурора та керівника боржника. Доцільно також передбачити в законі обов'язок представників держави, органів місцевого самоврядування брати участь у справі про банкрутство суб'єктів господарювання, що мають суспільну цінність або особливий правовий статус, і вжити невідкладних заходів щодо відновлення платоспроможності суб'єктів підприємницької діяльності, що мають суспільну цінність, до виконання яких суд може зобов'язувати, так само як й ініціювати притягнення до відповідальності. Необхідно також передбачити право цих суб'єктів, так само, як представників трудового колективу боржника, інших носіїв інтересів, брати участь у діяльності комітету кредиторів із правом вирішального голосу поруч із представниками кредиторів, які становлять переважну більшість у складі комітету кредиторів, що створює додаткові важелі для відновлення платоспроможності таких боржників.

Збори кредиторів у процедурі розпорядження майном боржника є органом об'єднання волевиявлення всіх конкурсних кредиторів, а комітет кредиторів — провідником збалансованих інтересів всіх учасників правовідносин з боржником (трудового колективу, органів місцевого самоуправління, державних органів, інших), чим забезпечується необхідний баланс приватних і публічних інтересів у процедурі банкрутства. Враховуючи це, пропонуємо передбачити можливість визнавати недійсними рішення цих органів, якщо допущені порушення були істотними, а також закріпити в законі право представників держави, органів місцевого самоврядування, трудового колективу боржника, інших носіїв інтересів брати участь у діяльності комітету кредиторів із правом вирішального голосу, поруч із представниками кредиторів, які становлять переважну більшість у складі комітету кредиторів.

Висновки. На основі проведеного дослідження виявлено правову природу зборів кредиторів як публічного суб'єкта організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання — боржника і комітету кредиторів як уповноваженого органу цього суб'єкта, що зумовлює публічно-правове регулювання їх правового статусу, направлене на узгодження й захист приватних і публічних інтересів. Обґрунтовано обов'язок представників держави, органів місцевого самоврядування, брати участь у справі про банкрутство суб'єктів господарювання, що мають суспільну цінність або особливий правовий статус, і вжити невідкладних заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, який має суспільну цінність. Обґрунтовано право представників держави, органів місцевого самоврядування, трудового колективу боржника, інших носіїв інтересів брати участь у діяльності комітету кредиторів із правом вирішального голосу, поруч із представниками кредиторів, які становлять переважну більшість у складі комітету кредиторів, а також напрацьовано інші пропозиції, реалізація яких дозволить створити додаткові важелі для відновлення платоспроможності боржників, щодо яких розпочато судову процедуру у справі про банкрутство — розпорядження майном боржника.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом : Закон України від 22 грудня 2011 р. № 4212-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 32—33. — Ст. 413.
2. Афанасьєв Р.Г. Проблеми правового регулювання банкрутства за законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Р.Г. Афанасьєв; НАН України, Ін-т екон.-прав. досліджень. — Донецьк, 2001. — 20 с.
3. Бірюков О.М. Інститут неспроможності : порівняльно-правовий аналіз : монографія / О.М. Бірюков. — К. : Вид. центр «Київський університет», 2000. — 163 с.
4. Вечірко І.О. Проведення у справах про банкрутство як окрема форма господарського процесу / І.О. Вечірко // Вісник господарського судочинства. — 2008. — № 3. — С. 14—17.
5. Джунь В.В. Інститут неспроможності: світовий досвід розвитку і особливості становлення в Україні : монографія / В.В. Джунь. — 2-е вид., випр. і допов. — К. : Юридическая практика, 2006. — 383 с.
6. Поляков Б.М. Правові проблеми регулювання неспроможності (банкрутства) : автореф. дис. ... д-ра

- юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / Б.М. Поляков; НАН України, Ін-т екон.-прав. досліджень. — Донецьк, 2003. — 38 с.
7. Малига В.А. Правове забезпечення санації та мінімізації негативних наслідків банкрутства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» / В.А. Малига; НАН України, Ін-т екон.-прав. досліджень. — Донецьк, 1999. — 21 с.
8. Радзивілюк В.В. Поняття та характерні ознаки ліквідації як судової процедури банкрутства / В.В. Радзивілюк // Банкрутство та санація. — 2005. — № 2. — С. 89—90.
9. Тітов М.І. Банкрутство : матеріально-правові та процесуальні аспекти / М.І. Тітов. — Х. : Консум, 1997. — 192 с.
10. Степанов В.В. Несостоятельность (банкрутство) в России, Англии, Франции, Германии / В.В. Степанов. — М. : Статут, 1999. — 204 с.

Надійшла 03.06.2015

С.Н. Грудницкая

Институт экономико-правовых исследований
НАН Украины, Киев

С.В. Миньковский

Судья Хозяйственного суда Харьковской области,
г. Харьков

ВОПРОСЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ РАСПОРЯЖЕНИЯ ИМУЩЕСТВОМ ДОЛЖНИКА В ПРОЦЕДУРЕ БАНКРУТСТВА

Осуществлена научная разработка теоретических и практических вопросов распоряжения имуществом должника в процедуре банкротства, соответствующих предложений по совершенствованию законодательства. Выявлена правовая природа собрания кредиторов как публичного субъекта организационно-хозяйственных полномочий по субъекту хозяйствования-должника и комитета кредиторов как уполномоченного органа этого субъекта, что приводит к публично-правовому регулированию их правового статуса, направленному

на согласование и защиту частных и публичных интересов. На этой основе сформулирован ряд предложений, реализация которых способна создать дополнительные рычаги для восстановления платежеспособности должников, в отношении которых начата судебная процедура по делу о банкротстве — распоряжение имуществом должника.

Ключевые слова: процедура банкротства, восстановление платежеспособности должника, распоряжение имуществом должника, комитет кредиторов, собрание кредиторов, субъект организационно-хозяйственных полномочий.

S.N. Grudnitska

Institute of Economic and Legal Researches
of NAS of Ukraine, Kyiv

S.V. Minkovskyi

The judge of the Economic Court of Kharkov region,
Kharkiv

BUSINESS IMPROVEMENT DISPOSITION OF PROPERTY OF THE DEBTOR IN BANKRUPTCY PROCEDURES

Performed scientific development of theoretical and practical issues of property disposal of the debtor in bankruptcy, appropriate proposals for improving the legislation. Identified the legal nature of the creditors 'meeting as a public entity organizational and economic powers on the management subject of the debtor and the creditors' committee as an authorized body of the subject, resulting in a public and legal regulation of their legal status, and to harmonize the protection of private and public interests. On this basis, we formulated a number of proposals that could create additional leverage to restore the solvency of the debtors against whom legal proceedings initiated bankruptcy proceedings — the disposal of the debtor's property.

Key words: bankruptcy, restore the solvency of the debtor, the disposal of property of the debtor, the creditors 'committee, the creditors' meeting, the subject of organizational and economic powers.